

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Metropolis Salisbvr gensis

Continens. Fvndationes Et Erectiones Monasteriorvm, Et Ecclesiarum
Collegiatarum, &c. per Boiarum, ac loca quædam vicina

Hund, Wiguleus

Monachii, 1620

Raitenhaslach Monasterium Ordinis Cisterciensivm S. Bernhardi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13591

porrexerint adiutrices: Quilibet nostrum quadraginta dies de iniunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus, dummodo ad ea Diœcesani accesserint voluntas. In cuius rei testimonium præsentibus litteras nostrorum sigillorum fecimus appensione communiri. Datum *Rome* sub anno Domini Milleesimo Trecentesimo XLVI. mens Aprilis die prima.

NOS *Otto* Dei gratia Decanus Ecclesiæ *Frisingen.* Iudex ordinarius, & in spiritualibus per *Frisingen.* Diœcesin Vicarius generalis, tenore præsentium publicè profiteamur. Quod gratiam & indulgentiam factam & concessam omnibus benefactoribus Ecclesiæ *S. Mariæ in Raitenpuch,* & Hospitali *S. Viti* eidem Ecclesiæ annexo, per Venerandos in Christo patres & Dominos, *Dn. Merandum Amelinen.* Episcopum, & suos in hac parte cōsortes Apostolicæ sedis gratia Episcopos, quorum nomina in instrumento, cum ipsorum sigillis sunt appensa, plenius continetur, auctoritate nobis tradita ratificamus, approbamus, & quantum in nobis est, in his scriptis confirmamus. Et nihilominus omnibus præfata Ecclesiæ & Hospitalis benefactoribus etiam quadraginta dies de iniunctis sibi pœnitentiis in Domino relaxamus. Harum testimonio litterarum. Datum & actum an. Dñi M. CCC. XLVI. in crastino *S. Laurentij* Martyris.

NOS Frater *Petrus* Dei gratia Episcopus Ecclesiæ *Balneoregien.* nec non *Suffraganeus* Ecclesiæ *Frisingen.* Vniuersis præsentem litteram inspecturis volumus esse notum, Quod nos anno Domini M. CCC. XLVII. in die *B. Iohannis Baptista* ex commissione Reuerendi Patris & Domini, *Dn. Leutoldi* electi, & Capituli Ecclesiæ memoratæ secundum ritum sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & sanctiones SS. Patrum consecrauimus altare in porticu veteris Monasterij in *Raitenpuch* primo in honorem sanctæ & indiuiduæ *Trinitatis,* & sanctæ *Crucis,* & specialiter in honorem *S. Andreæ* Apostoli, & *B. Georgij* martyris, eiusdem altaris Patronorum: & in crastino *B. Iohannis* consecrauimus altare in Capella hospitalis in *Raitenpuch* primo in honore sanctæ & indiuiduæ *Trinitatis,* & *S. Crucis* & *Beatarum undecim millium* virginum, & specialiter in honore *B. Iohannis Baptista,* & *B. Galli,* & *B. Gregorij* Papæ, eiusdem altaris Patronorum, & per octauas. Et in festo *Paschæ, Pentecostes,* & *Natiuitatis* Domini & per octauas. Et in quatuor festis *B. Mariæ* virginis, & per octauas, & in omnibus festis Apostolorum, & per octauas, & singulis diebus Dominicis & festiuis visitauerint, auctoritate Dei omnipotentis, & Beatorum Apostolorum eius *Petri & Pauli* confisi, quadraginta dies Indulgentiarum de pœnitentiis sibi iniunctis misericorditer in Domino relaxamus. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum anno, die & loco quò & supra.

RAITENHASLACH MONASTERIUM
ORDINIS CISTERCIENSIVM
S. BERNHARDI.

RAITENHASLACH, in Norico & agro *Burckhusiano* iuxta *Salzam* fluiui, à *V. Volframo* & *Hemma*, coniugibus, filiis eorum, *Volframo* & *Henrico* de *Tegernvvanck*, *D. Bernhardi* Monachis conditur, *Gerton Auer* Magister designatur, *Auent.* fol. 63 r. *Ortolphus* de *Tegernbanc* testis, in *Comitis Sybothonis* de *Falckenstein* & coniugis suæ *Hiltigardæ* alienatione arcis *Hermanstein*, ex lib. veteri reddituum & actuum illorum *Comitum de Falckenstein*.

In libro sepulcrarum ibi scribitur, istos fundatores fuisse *Comites*, ac *Wolf-
ramum*

ramum patrem, fratrem fuisse Conradi Archiepiscopi Salisburgenfis de familia Dominorum de Abensperg, Nepotis Babonis primi, cuius cōsilio & auxilio hæc fundatio sit facta. Obiit autem Conradus Archiepiscopus, anno Domini 1147. Quod si ita esset, sequeretur istos fundatores esse ex familia de Abensperg, & nomen suum secundum castrum, quod possederunt, mutasse, quod olim valdè visitatum erat. Ego de hac re nihil aliud reperi, vnde nihil certi assero. Castrum hoc, hodie Tegernbach nominatur iuxta lfm fluuiū. & à nobili familia de Layimng possidetur, qui insignia quoque illorum de Tegernbach vsurpant, nempe albi coronati Leonis in campo flauo & rubris cancellis inclusi. Familia Domina Hemmæ fundatricis pro antiquo more non exprimitur, cuius insignia, flos flauus siue frutex, cum tribus foliis in campo lazuro. Sunt ibi in templo, ac in ambitu multorum Principum, Comitum, Baronum, ac Nobilium sepulturæ, quos longum esset referre, inueniet, qui vult in libris meis Genealogiarum Bavaricarum.

De fundatione & progressu huius Monasterij sequuntur copiae quatuor diplomatum, de quo etiam vide, si placet, Chronicam scriptam Viti Arenpeckij, fol. 185.

ANNO Domini 1143. 6. Calendas Nonembris, à constitutione domus & ordinis Cisterciensis, an. 46. vir nobilis Wolfherus, aliàs Wolframus de Tegernbanck, & vxor eius Hemma, in prædio suo Schuzing fundare cœperunt hanc Abbatiam, primo Abbat eiusdem loci Domino Gerone, viro venerabili existente; postea verò anno Domini 1146. præfidente in sede Romana sanctissimo Papa, Eugenio tertio, Pontificatus sui anno secundo, in ipso verò Rom. Imp. foeliciter regnante Cunrado secundo, Imperij sui nono foelicissimè, omni reuerentia honoris dignissimæ memoriæ Dominus Cunradus primus, sanctæ Salisburgenfis Ecclesiæ Archiepiscopus, considerans situm loci non esse aptum illi ordini; consilio habito, ex consensu petitionis prædicti Wolfheri ad habitationem fratrum & situm Cœnobij, ad præfatum ordinem obseruandum, antiquam Ecclesiam suam Raitenhaslach in hoc loco sitam & constructam, quondam sub patrociniis S. Pangratij martyris (vt tradidit antiquitas) cum decimis, dote & familia, omnibus necessariis, remota Parochia, tradidit, vt in ipsius priuilegiis plenius continetur.

EVGENIVS Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis, Geroni Abbati, eiusque fratribus de Raitenhaslach, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desideriis dignum est, facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Ea propter, dilecti in Dño filij, vestris iustis postulationibus, clementer aũuimus, & præfatum locum, in quo diuino mancipati estis officio, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, statuentes vt quascunque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium Raitenhaslach iuste, canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum ac Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Domino propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; Successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum quemadmodum à venerabili fratre nostro Cunrado, Salisburgenfi Archiepiscopo, vobis pia deuotione collatus est, Windeberge cum omnibus appendiciis suis, Tierolsingen mansum vnum, cum pascuis, cultis & incoltis, quæ sitis legitimè & acquirendis, in sylua, quæ vulgo dicitur Amphinger Forst, pascua Portenc, areamque Seulingen, infra Schuzinga nominatur, in Ratisponensi Episcopatu, prædium in loco, qui Mosuogl vocatur; sic à nobili viro Wolphero, vxore quoque & filiis suis rationabiliter vobis con-

cessum est, sane laborum, forte agrorum vestrorum, quos propriis manib. ac sumptib. colitis siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò, vt nulli omnino liceat præfatum Monast. temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquib. vexationib. fatigare, sed omnia integra conferentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsib. omnimodis profutura, salua sedis Apostolicæ auctoritate & Diocæsanorum Episcoporum Canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de peccata iniquitate cognoscat, & à sanctissimo corpore & sanguine Dei & Dñi nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus vt hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia pacis inueniant. Amen. Datum apud vicum Prorsianum, Gbido sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconus, Cardinalis & Cancellarius, 5. Calend. Februarij, Indictione X. Incarnationis Dominicæ ann. 1146. Pontificatus verò Domini Eugenij Papæ tertij anno secundo.

In nomine S. & indiuiduæ Trinitatis, Ego Conradus, per gratiam Dei Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus. Licet testante Apostolo, omne, quod antiquatur & senescit prope ad interitum, sic præsentem Ecclesiam effusione sacrosancti sanguinis Christi in plenitudine temporum redemptam & consecratam elabi & vacillare videamus - tamen in hoc nostro tempore, in quod fines seculorum deuenere, abundante iniquitate, multorumque charitate refrigescente, Deus omnipotens, qui nunquam secundum diuitias bonitatis suæ humano generi defuit, multipliciter nos consolatur, dum nobis in his diebus hominum, non Deum, sed semetipfos amantium, multis modis auxiliatur. Deniq; cum propter perfenerantiam malorum iuxta verba lib. dicentis Iob: Terra tradita est in manus impij, Diaboli videlicet, magnum Ecclesiæ suæ lumen, accendit, dum ordinem Cisterciensium, qui præsentem mundum Maiestatis virtute calcantis actu & habitu, vt passim in domo sua, quæ est Ecclesia, luceant, exaltauit & dilatauit. Quia verò mediante diuina cooperatione, ad honorem Dei, pro qualitate collatæ nobis industria, Ecclesiam nostram administrauimus & disposuimus, plures nos adierunt, doctrinamque nostram profecuti sunt, sua Deo conferre potissimum iudicauerunt, factumque est diuina præeunte inspiratione; Quod Wolfherus de Tegernvvanck, vxorque eius Hemma, filij quoq; eorum, Wolfherus & Henricus, prædium suum Seuozingen iuxta fluium, qui dicitur Rote Moseuogln, Deo & Beato Ruderto contradiderunt, nobisq; & successoribus nostris, possessioni, prouisioni & defensionem ad ordinem Cisterciensium Monachorum designauerunt; eo tenore, vt Episcopali traditioni omnes ius Cœnobiorum nostrorum, in collationibus liberorum hominum, vel Ministerialium nostrorum irrefragabiliter possideant.

Nos igitur fratres toto cordis affectu suscipientes, Abbatem illius, Geronem nomine, consecrauimus & stabiluimus. Considerantes autem situm loci non esse aptum illi ordini, consilio habito, traditionem suam fundatori reddidimus, vt concambium faciendum firmiter faceremus, altaque consideratione consilij ad habitationem fratrum & situm Cœnobij ad præfatum ordinem obseruandum, antiquam nostram Ecclesiam Raitenhaslach, quæ tunc vacabat,

bat, tradidimus cum decimis, dote & familia, omnibus & necessariis, remota Parochia, in super & Tirofingen mansum vnum cum pascuis, cultis & incultis, quæstis & inquirendis, in sylua, quæ vulgo dicitur Amphinger Vorst, areamque Schuzingen, supra Seulingen, quam à Monachis S. Petri cambuimus, & pascua portene ex nostra traditione illis in perpetuum assignauimus, & receptum locum Schuzingen atque Mofuogln ad sustentationem præfato Abbati & fratribus reddidimus, vt pro temporalibus nostris sempiterna cum ipso metamus. Confirmamus etiam Pontificali auctoritate & banno, eisdem filiis nostris, cum traditione ista omnia, quæ præfatus Wolfherus illuc contulit, siue alij vel ad huc ab eo, siue ab alijs fidelibus conferenda sunt, atque exinde præfens priuilegium conscriptum, nostròq; sigillo insignitum, volumus vt tam posteris quam præsentibus hæc fundatio & plantatio notificetur. Primæ igitur traditionis testes hi sunt, Henricus Episcopus Ratisponensis, Otto Frisingensis, Romanus Gurcensis, Guido Diaconus Cardinalis, Baldaricus Abbas Salisburgensis, Gebeno Præpositus Salisburgensis, Berchtoldus Abbas Sancti Emerani, Gotfridus Abbas Admuntensis, & alij Abbates quam plurimi, Hugo Præpositus Berchtersgadenensis, Herbordus Sevvensis, Gotfcalcus Bamburgenensis, alijque Præpositi, Clerici & Monachi multi, Comes Leutoldus de Bleigen, Henricus de Hegeleu, Albertus de Werfen, Leutoldus de Haberlant, Menigoz Pincerna, Düringus de Diethramingen, maximaque multitudo tam Nobilium, quam Ministerialium, eiusdemque traditionis vel concambij sunt testes, Otto Episcopus Frisingensis, Romanus Episcopus Gurcensis, Henricus Præpositus Gurcensis, Hermannus Præpositus Frisingensis, Engelramus Archidiaconus, Leutoldus Capellanus, Engelbertus Marchio de Ystria, Engelbertus Comes de Halle, Hartmannus & filius eius de Nustorff, Volckmarus de Lichtenstein, Henricus de Hegele, Engelcalcus de Friesach, Gotfridus de Wiettingen, Ruodolphus de Tyfenberch, Meingoz Pincerna, alijque quam plurimi. Actum Salisburgæ, Anno incarnationis Dominicæ. 1146. Indiæ. 9. Nonis Iunij, primo anno Eugenij Papæ, regnante Conrado Romano Rege, suscepit autem hanc traditionem, & confirmauit Reuerendus Archiepiscopus, Conradus Salisburgensis, Ann. XLI. sui Pontificatus.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS, Ego Eberhardus per Dei gratiam Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, exigente officij nostri debito, omnium pauperum Christi vtilitati debemus providere, & sub obtentu diuinæ misericordiæ bonæ voluntatis affectum exhibere, vnde Christi pauperibus in Monasterio Raitenhaslach Deo seruentibus, beneficij munus exhibentes, tradidimus eis duos mansus in Harde sitos, cum omnibus pascuis, in omnimodam proprietatem, in super etiam vnum mansum in Raine situm, quem Ministerialis noster Sybocho, videlicet de Surberch, in beneficium habuit petitione ipsius Sybothonis eidem Monasterio, item in omnimodam proprietatem delegauimus. Quia verò præfati fratres in eadem Parochia redditus aliquos habent, vt de eisdem redditibus nullæ decimæ ab eis exigantur, cum essemus Muldorph, talem confirmationem in manus nostras suscepimus, vt fratres Plebano singulis annis 80. denarios Lofenses persoluant, nec ab aliquo Plebano per decimarum exactiorem inquietentur. vt autem hæc, quæ ad tradendum memorie futuris temporibus conscripsimus, inconuulsa eisdem fratribus permaneant, præsentis pagina chartam, per sigilli nostri impressionem confirmamus subponentes testium nomina, quæ interfuisse & primæ traditioni duorum mansuum, & secundæ traditioni vnus mansus cognoscuntur. Primæ igitur tra-

ditionis Testes hi sunt, Hartmannus Brixinensis Episcopus, Hartvvicus Ratisb' Ep's, Hugò Salisburgensis Præpositus, Gotfchalcus Baumburgen. Præpos. Heinr. Salisburgensis Abbas, & alii abbates quàm plurimi, Engelbertus Marchio de Ystria, Heinr. Comes de Wolfrateshusen, Heinricus Comes de Vrantenhausen, Wolfframus de Dornberch, Walchun de Steine, Vlricus de Arbingen, Hartnit Castellanus, cæterique quam plures, tam nobilium quam Ministerialium, secundæ traditionis hi testes sunt, Hugo Salisburgensis Præpos. Gotfchalcus Baumburgensis Præpos. Gerhoch Richerspurgenfis Præpositus, Vlricus Kiemensis Præpositus, Haymo Abbas de Sevm, Heinr. Abbas de Peurn, Rudpertus Præpositus de Werdt, Engelbertus Marchio de Ystria, Seifridus Comes de Leubenaue, Hartmannus de Nufsdorff, Leutoldus de Siesdorff, Hartnit Castellanus, Luitvvinus de Sebelingen, Wisnit de Bongen, Wagingerbergau.

A D D I T I O N E S.

Apographum Tabulæ pendentis in Ecclesia

Raittenhaslach.

Anno Dñi M, C, XLIII. VI. Cal. Nouembr. hoc est in Vigilia Apostolorum *Simonis & Iuda*, à constitutione domus, & ordinis Cisterciensis anno quadragésimo sexto, superstitè adhuc in hac vita beatissimo patre nostro *Bernhardo* annis ferè decem, vir nobilis *Wolfherus* de *Tegernbach*, & vxor eius *Hemma* in prædiò suo dicto *Schyzing* fundare ceperunt hanc Abbatiam, primo Abbate eiusdem loci Domino *Gerone* viro venerabili existente, postea verò anno Domini Milleesimo, Centesimo, quadragésimo sexto, præsidente in sede Romana sanctissimo Papa *Eugenio* tertio, ex filiis spiritualibus sanctissimi *Bernhardi* ad apostolicam dignitatem assumpto, pontificatus sui anno secundo: in ipso vero *Romanorum* Imperio feliciter regnante *Conrado* secundo anno sui Imperij nono, felicissimæ & omnireuerentia honoris dignissimæ memoriæ Dominus *Conradus* eiusdem nominis primus sanctæ *Salisburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus, considerans situm loci non esse aptum illi ordini, consilio habito ex consensu petitionis prædicti *Wolfheri* ad habitationem fratrum & situm Cœnobij ad præfatum ordinem obseruandum, antiquam Ecclesiam suam *Raittenhaslach* in hoc loco sita & constructam quondam sub patricinio S. *Pangracij*, martyris, vt tradit antiquitas, quæ tunc vacabat, cum decimis, dote & familia, omnibusque necessariis remota parrochia tradidit vt in ipsius priuilegio continetur. Demum succedentibus temporibus à felicissimæ recordationis Dño *Eberhardo* secundo venerabili iam dictæ *Salisburgen.* Dioc. Archiep'o, Apostolicæ Sedis Legato, cum adhuc pauper & tenuis esset ipsa Abbatia, salubriter Deo donante incrementum, est rigata & fructuosè sublimata, adeo vt tam per collationem triù Ecclesiarum videlicet *Halspach*, *Nidernperkirchen*, & montem S. *Mariae*, quam Ecclesiam per donationem decimarum & prædiorum, nec non & librorum & aliorum, ornamentorum Ecclesiasticorum tam, vel etiam plus contulerit Ecclesiæ nostræ, quam vsque ad sua tempora visa fuerit possedisse. Hic & intus innumera beneficia huic Ecclesiæ impensa, sedilia Monachorum ædificauit, luminaria deputauit, & partem salinæ quam vsque possidemus tradidit & donauit. Hæc autem oia supra memorata & alia innumera beneficia de voluntate & consensu Capituli Ecclesiæ suæ nobis impedere nõ omisit. Insuper oia priuilegia Ecclesiæ nostræ p se in pria p'sona à sede Apostol. confirmauit, nobis petiit, & efficaciter impetrauit.

trauit. Nec hoc etiam latere volumus quod omnes Illustrissimi Duces *Bauarie*, quorum confinio & districtui Ecclesia nostra sita dignoscitur, ipsam Ecclesiam nostram à sui origine semper speciali fauore & beneuolentia tam in prerogatiua multarum libertatum per aquam & aridam, quam in libera succissione lignorum de nemoribus suis ad nutrimenta ignis & gratiosa munificencia decimarum de duobus granariis suis *Oetingæ* & *Burckhausen*, nec non in multiplici & quotidiana protectione & defensione præ cæteris suis Ecclesiis sui Principatus sunt eatenus profecuti. Specialiter tamen inclytus Dux *Bauarie Henricus* nonus hanc nostram Ecclesiam in tantum dilexit & fouisit, ut quicumque ipsam in aliquo offendisset, pupillam oculi eius tangere crederetur.

Eugenius Episcopus seruorum Dei seruus. Dilectis filiis Geroni abbati eiusq; fratribus de *Rottenhaslach* tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis deuotio celerem fortiatum effectum. Eapropter dilecti in Domino filii vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum locum in quo diuino mancipati estis officio sub *B. Petri* & nostra protectione suscipimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunq; bona idem Monasterium iuste & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificè, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propicio poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc, propriis duxim' exprimenda vocabulis. Locum ipsum quem admodum à venerabili fratre nostro *Chunr. Archiepo Salisburgensi* vobis pia deuotione collatus est. *Windeberge* cum omnibus appendiciis suis. *Tierolsingen* mansum vnum cum pascuis, cultis & incultis, quæ sitis legitime & acquirendis, in sylua quæ vulgò dicitur *Ampfingerforst*, pascua portena, aream quæ *Sulingen*. In *Ratisponensi* Episcopatu prædium in loco qui *Mosolgen* vocatur, sicut à nobili viro *Wolshero* vxore quoq; & filiis suis rationabiliter vobis concessum est. Sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis siue de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò ut nulli omnino liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare. Sed omnia integrè conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate & diocesano Episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Dñi nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo iudicio districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax Dñi nostri Iesu Christi, quatenus & hic bonum fructum actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant amen. Datum apud vicum *Bonianum*. *Guido S. Romanæ Ecclesiæ* Diaconus Cardinalis & Cancellarius, 5. Cal. Februarij, Indictione decima, Incarnationis Dominicæ an. 1146. Pontificatus verò Dñi Eugenij Papæ tertij, anno secundo.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Chunradus* per gratiam Dei *Salisburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus. Licet testante Apostolo quod omne quod antiquatur & senescit, prope ad interitum sit, præsentem Ecclesiam effusione sa-

Metrop. Salub. Tom. III.

qui. in. O. p. 3

cro sancti sanguinis Christi in plenitudine temporum redemptam & consecratam elabi & vacillare videamus, tamen in hoc nostro tempore in quo finis seculorum deuenit, habundante iniquitate multorumq; charitate refrigescente, Deus omnipotens qui nunquam secundum diuitias bonitatis suae humano generi defuit multipliciter nos consolatur, dum nobis in his diebus hominum nõ Deũ sed semetipfos amantiũ multimodis auxiliatur. Deniq; cum propter perseuerantiam malorum, iuxta verba libri dicentis, *Iob* terra tradita est in manus impij Diaboli videlicet magnum Ecclesiæ suæ lumen accendit, dum ordinẽ Cisterciensium qui præsentem mundũ multis virtute calcantes actu & habitu vt passim in domo suaq; etiã ecclesiã luceat exaltauit & dilatauit, Quia verò mediã te diuina cooperatione ad honorẽ Dei pro qualitate collatæ nobis industriæ ecclesiã nostram administrauimus & disposuimus plures nos adierunt doctrinamque profecuti, sua dona conferre potissimũ iudicauerunt. Factũ est diuina præunte inspiratione q; *Wolfherus* de *Tegernbach*, vxorq; eius *Hema*, filij quoq; eorum *Wolfherus* & *Heinricus* prædiũ suum *Scullingen*, iuxta fluuiũ qui dicitur *Rote Mosenolgen* Deo & *B. Ruperto* contradiderunt, nobis & successõrib; nostris possessioni prouisioni & defensionis ad ordinẽ *Cisterciensium* Monachorũ designauerũt, eotempore vt episcopali traditione omne ius cœnobiorũ nostrorum, in collationib; liberorum hominũ vel ministerialiu nostrorum irrefragabiliter possideant. Nos igitur fratres toto cordis affectu suscipientes, abbatẽ illius *Gerone* nomine consecrauimus & stabilimus, Considerantes autẽ situm loci non esse aptũ illi ordini consilio habito traditionẽ suam fundatori reddidimus, vt concambiu faciendũ firmiter faceremus. Alta itaq; consideratione consilij ad habitationẽ fratru & situm cœnobij ad præfatum ordinẽ seruandum antiquã Ecclesiã nostram *Raittenhaslach*, quæ tunc vacabat, tradidimus, cum decimis dote & familia, oibusq; necessariis, remota parochia, insup & *Tirolsingen*, mansum vnum, cum pasuis cultis & inculcis, quæ sitis & inquirendis, in sylua quæ dicitur *Ampfinger uorst*, areamq; *Scullingen*, quã a Monachis *S. Petri* cambium, & pasua porcena ex nostra traditione illius in perpetuum assignauimus, & receptũ locum *Scullingen* atq; *Mosenolgen* ad sustentationẽ præfati Abbati & fratrib; reddidim; vt p tẽporalia nostra tempiterna cum ipsis metemus. Confirmamus etiã pontificali auctoritate & baño eisdẽ filijs nostris cum traditione ista oĩa, quæ præfatus *Wolfherus* illuc contulit, siue alij, vel adhuc ab illo siue ab alijs fidelib; conferenda sunt, atq; exinde p̄sens priuilegium conscriptum nostroq; sigillo insigniri volumus, vt tam posteris quã præsentib; hæc fundatio & plantatio nouificetur. Primæ igitur traditionis testes hi sunt; *Hainr. Eps Ratiss. Otto Frisingensis Rom: Gurcensis Guuido* Diaconus Cardinalis *Baldevinus* Abbas *Salisburgen: Bertholdus* abbas *S. Emmerami Gotfridus* abbas *Admuntiensis* & alij abbates quã plurimi. *Hugo* Præpos. *Bertengadenis, Herbotus* *Deuensis, Gotshalchus* *Bambergen*, alij Præpos. clerici & Monachi multi, *Com. Luttoldus* de *Bleigẽ, Heinr. de Hegele, Albo* de *Wersen, Luttoldus* de *Haberlãd, Meinholdus* *Pincerna, Doringus* de *Dietramingen*, maxima multitudo tam nobilium quã ministerialiu. Secundæ quoq; traditionis, vel concambij sunt testes. *Otto* Eps *Fris. Engelramus* Archidiaconus, *Romanus* Eps *Gurcensis, Hainr. Præpos. Gurcensis. Hermanus* Præpos. *Frisingensis, Luttoldus* Capellanus, *Engelbertus* Marchio de *Ystria. Engelbertus* *Com. de Halle, Hartmannus* & filij eius de *Müldorff: Volckmarus* de *Lichtenstain, Hainr. de Begelen, Engefridus* de *Friesach, Gottfridus* de *Weittingen. Rudolphus* de *Tufenberg* aliq; quã plurimi.

Catalogus Abbatum Monasterii *Raittenhaslach*, ex

varijs monumentis collectus.

I. GER O Auuer ex *Salmersvveil*, an. 1146. præficitur primus Abbas, vixit ad huc an. 1177, ob. Cal. Iun.

II. ADAL-

- II. ADALBERTVS vixit anno 1179. ob. dies ignoratur.
- III. CONRADVS præfuit anno 1183. & 1184.
- IV. RICHERVS huius mentionem facit Bulla *Celestini* PP. III. an. 1195.
- V. CONRADVS II. de hoc liber sepulturarum testatur.
- VI. BERTOLDVS superfuit an. 1207. & 1212. ob. XVII. Cal. Septemb.
- VII. CONRADVS III. circ. annum Christi 1225.
- VIII. DIETHMARVS præfuit anno 1241.
- IX. WALTHERVS rexit anno 1246. & 1257. ob. V. Id. Apr.
- X. HENRICVS de *Gunthering* præf. anno 1259. & 1261.
- XI. CONRADVS IV. præfuit annis 32. ob. VII. Cal. April. an. 1290.
- XII. RVDOLPHVS habetur in libr. Sepultur.
- XIII. EBERHARDVS *Vitulus* rexit circa annum 1288.
- XIV. CONRADVS V. cognom. *Hollenprucker*. præfuit magna cum laude anno 1290. & 1304.
- XV. FRIDERICVS dicitur electus anno 1397. XVI. Iun. literæ testantur eum præfuisse anno 1308.
- XVI. VLRICVS vti testantur literæ præfedit anno 1301. & 1306.
- XVII. EBERHARDVS anno 1307. electus, rexit adhuc an. 1311.
- XVIII. HILSINGVS præf. anno 1312. & 1329.
- XIX. HENRICVS *Olar*, præf. an. 1327. ob. XVI. Cal. Maij. an. 1338.
- XX. VDALRICVS *Stempfer* Abbas fuit anno 1338. & 1350.
- XXI. FRIDERICVS *Vischbeck* elig. an. 1350. ob. XVI. Cal. Sep. an. 1356.
- XXII. IACOBVS gubernavit circa annum 1357. & 1363.
- XXIII. WILHELMVS *Schraick* sedit anno 1373. in *Salem* euocatus, ibi primus Pontificalia impetrauit.
- XXIV. ANDREAS *Pfarrkircher Oettingen*. circa annum 1366. & 68.
- XXV. SEIFRIDVS de *Nürnberg*, rex. anno 1371. & 1375.
- XXVI. IOANNES, anno 1370. vsque 1379. ex lit. tradition.
- XXVII. IOANNES *Stempfer*, primus Abbas infulatus multa præstitit ab an. 1382. vsque 1407.
- XXVIII. WILHELMVS an. 1385. abbatiam gubernasse dicitur.
- XXIX. IOANNES *Zipfler Burgkhusianus* præf. anno 1407. mortuus anno 1417. die 14. Aug.
- XXX. IOANNES *Pflug* ob. anno 1438. XV. Cal. Ianuar.
- XXXI. LEONHARDVS *Schellenstein* el. an. 1438. decessit anno 1445. Prid. Non. Iun.
- XXXII. GEORGIVS *Schnappinger Leonhards* successor, moritur anno 1464. V. Non. Maij.
- XXXIII. EGIDIVS *Steiner* præfuit an. 1465. ob. an. 1481. prid. Id. Aug.
- XXXIV. IOANNES *Holzner*, anno 1477. ex *Furstenfeld* assumptus, mortuus est anno 1483.
- XXXV. GEORGIVS *Lindmair*, fidelis monasterij administrator, decessit an. 1498. VI. Cal. Ian.
- XXXVI. IOANNES *Gugelt*, moritur anno 1502. XVI. Aug.
- XXXVII. VDALRICVS *Molfer*, pf. an. circiter 8. ob. III. Id. Nouemb. an. 1506.
- XXXVIII. GEORGIVS *Wanckhauser*, constituitur abbas an. 1506. resign. an. 1526. VIII. Cal. Febr. moritur an. 1542. V. Id. Maij.
- XXXIX. CHRISTOPHORVS *Fürllauff*, el. anno 1526. VII. Cal. Febr. ob. an. 1553. die 18. April.

- XL. SEBASTIANVS *Harbeck Landshutanus* fit Abbas an. 1553, morte subitanea raptus an. 1569.
- XLI. WOLFGANGVS *Manhauser* elig. VII. Non. Maij, An. 1569, ætat. suæ 39. resignat anno seq. abbati *Celle Dei*, 22. Maij. ob. 26. Aug. an. 1594.
- XLII. MATTHIAS *Stosperger* cum optimè præfuisset, ob. an. 1601. die 18. Nouembr.
- XLIII. PHILIPPVS *Percecius*, modernus Abbas elig. an. 1602.

RANSHOVEN MONAST. ORDINIS CANONICORVM REGVLARIVM S. AVGVSTINI.

IMPERATOR Arnolphus Cæsar Augustus, filius Carolomanni Regis Bavarie & Italiae, ædiculam sacram, quã ad preces Wichingi Episcopi Patauiensis, Cancellarij sui, Christo Domino Deoque nostro, & D. Pancratij à fundamentis in Rantenisdorf seu Rantersdorf extruxit, Ellenbrechto Sacerdoti committit ealege, ut ipse quidem pareret Parochia Oetingensi, at post mortem eiusdem, Sacellum in Rantersdorph, posthac foret sub ditione Templi Oetingensium, ubi brachium sancti Philippi Apostoli reconditum referuabatur, & pater Imperatoris Arnolphi Carolomannus Rex Boiorum & Italiae sepultus est. Extatibi diploma Arnolphi, cuius datum Anno 898. anno II. regni, Imperij autem III. Actum ad Reginam civitatem, &c. Sequenti quoque anno, hoc est, Anno 899. idem Imperator Arnolphus duo agri jugera orientem versus, viginti carrucas fœni, molam aquariam in ripa fontis, qui ex cliuo, cognomine Prylo, erumpit, tantum lignorum, quantum opus est & foco & ædificiis perpetuò donat Sacerdotibus, ibidem rem diuinam facientibus. Wichingus superior Episcopus Patauiensis, Cancellarius Imperatoris Arnolphi, Isengrinus Illustis Comes, ministerialis Imper. hæc impetrarunt Sacerdotibus, Extatibi diploma.

ELLENPRECHTVS præfuit huic Sacello annis 22. Obiit Anno 920. post cuius obitum venit in potestatem Oetingensium, sub quorum procuracione & Parochia fuit amplius centum annis.

ANNO 1002. Rantenisdorf, vel Rantensdorf, fuit inter cætera, data do. D. Chunigundæ Augustæ, à D. Heinrico II. Imperatore Romanorum, Duce Boiorum, qui obiit Anno 1024. vxor verò Anno 1039. ambo sepulti Bambergæ in Templum aedificatum, ab ipsis magnificè constructo & dorato. Hunc S. Heinricum primum huius Cœnobij autorem fuisse quædam diplomata testantur.

ANNO Christi 1040. Heinricus tertius, Dux Boiorum, quintus huius nominis, fuit in Boiaria, profecturus in Vngariam, tradit Ducatum Boiariæ Henrico sexto, Nepoti, ex fratre D. Chunigundæ Augustæ: & presentibus sedecim Episcopis (inter quos præcipui fuerunt Theodomarus Archiepiscopus Salisburgensis, Beringerus Episcopus Patauiensis, Nizo, qui & Nicerius Leodiensis Pontifex) Templum D. Pangratij refecit, ampliavit, Parochiam instituit, certisque limitibus ultra & citra Oenum distinxit, decimasque omnium rerum, piscationum quoque & venationum donavit, quemadmodum in privilegio scriptum legitur. Præfuit ea tempestate Parochia Sacerdos quidam, nomine Hantus, primus Parochus, Is administravit Ecclesiam S. Pangratij annis 20. Obiit circa Annum Christi 1060.

HANTO, quem quidam cum primo eundem esse putant, secundus Parochus fuit, tempore Ottonis, Ducis Bavarie. Is Otto è Bavarie pulsus est ab Hainrico IV. Imperatore, Duce Boiorum, eius nominis septimo, Anno 1070 successitq;